ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3598 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆՎԱՐ 1884 Ն. Տ. 11 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՑ ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ 40 ՓԱՐԱՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին	Կ. Պոլսոյ համար	10 Մէճիտ
» »	Գաւառաց »	12 »
Վեցամսեայ »	Կ. Պոլսոյ »	5 1/2 »
» »	Գաւառաց »	6 1/2 »
Եռամսեայ »	Կ. Պոլսոյ »	3 »

Օտար Թղթատարով զրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրշ. երկու անգամի համար 2 դրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր–Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բինպա փաշա եօգուշը, Շարգ Զարչըսը թիւ 37 Մասիսի դրասենեակը։

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Չտպուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 30 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը Կիրիտի Օսմ. զօրաց հրամանատար Ֆերիգ Էտհէմ փաշային Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհեց։

Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա և նախարարք ոմանք ուրբաթ օրը կայսերական պալատն երթալով՝ ի նիստ գումարեցան ընդ նախագահութեամբ Վեհ. Սուլթանին, և օրուան կարեւորագոյն խնդրոց վրայ խորհրդակցեցան։

Պատերազմական գործոց նախարարութիւնն Աւստրիոյ Լոյտի ընկերութեան «Աքիս» և «Թըրնովա» անուն շոգենաւներն վարձեց, որք զօրք և ռազմամթերք պիտի փոխադրեն ի Ճիտտէ։ Աքիս շոգենաւն ռազմամթերք և 5–600 ի չափ զօրք առնլով արդէն շաբաթ օրը կէս օրէն յետոյ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս, և Թրնովա շոգենաւն ալ այսօր ճանբայ պիտի ելնէ Ճիտտէ երթալու համար։

Լոնտրայէն փետրվար 1 թուով Հաւասի հեռագիր մը, որ եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակուած է, կ'ըսէ թէ Լոնտրայի Օսմ. դեսպան Միւզիւրիւս փաշա յունվ. 31ին Լորտ Կրանվիլի ծանուցեր է թէ Բ. Դուռն իւր Սուտանի վրայ ունեցած իրաւունքներէն չուզեր երբեք հրաժարիլ, և անգամ մ'եւս խնդրեր է որ անգլիական կառավարութիւնն Սուտանի խնդրոյն նկատմամբ, որ և է վճռական ձեռնարկ չընէ առանց նախապէս Բ. Դրան խորհուրդ հարցնելու։

Հանրային կրթական նախարարութեան տպագրական քննիչ Վաբորիտէս էֆէնտի յունվար 21 ին Զմիւռնիա հասեր է, ուր հանրային կրթական նախարարութեան կողմէ զրկուած է տեղւոյն տպարաններն և գրավաճառաց խանութներն այցելելու և գտնուած վնասակար գրքերը գրաւելու պաշտօնով։ Վաբորիտէս էֆ. արդէն սկըսեր է իւր խուզարկութիւններն ի գործ դնել։

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ՝ Ծխախոտի նախկին տնօրէն Ֆէթհի պէյ և Պոտրըմի նախկին տնօրէն Ազիզ պէյ ուրիշ պաշտօններու պիտի կոչուին։ Այս երկու պաշտօնատարք ինչ ինչ ամբաստանութեամբ ի դատ կոչուած էին և Պետական խորհրդոյ ատեանը զանոնք դատելէ յետոյ անպարտ արձակած է։

Իսդըրն Էքսբրէս ևս կը հաստատէ թէ Էնկիւրիի և Սեբաստիոյ տասանորդի հասոյթէն Ռուսիոյ պատերազմական տուգանաց վճարման յատկացեալ մասն հետզհետէ մայրաքաղաքս կը հասնի, և հետեւապէս առաջին վճարումն ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ։

Երբեմն Պետական խորհրդոյ անդամ Ակեահ էֆէնտի, որ յանիրաւի Էնկիւրի աքսորուած և վերջին օրերս ալ Վեհ. Սուլթանին ներման արժանացած էր, երէկ իւր աքսորավայրէն մայրաքաղաքս հասնելով, ուղղակի կայսերական պալատը գնաց և իւր խորին երախտագիտութիւնը մատոյց կայսերական գահոյից։

Վագըթ Ակեահ էֆէնտիի, որ նախկին հրատարակիչ մ'է, մայրաքաղաքս ժամանումը ծանուցանելու առթիւ, կը մաղթէ որ Աստուած լրագրապետաց և հրատարակչաց դէմ թշնամութիւն ընողները բընաջինջ ընէ, զորս եղեռնագործ կ'անուանէ յիշեալ լրագիրը։

Վերջին թղթաբերով եկած Հելլենական լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագրերը կը տեսնուին.

Գահիրէ 2 փետր. — Կորտոն զօրավարը Քորոսքօ հասաւ։ Խարթում կ'ուղեւորի անապատի ճանբով։

Պէյքըր փաշա հետազօտութիւն մ'ըրաւ Թոքարի ուղղութեամբ, և ապստամբներու հանդիպեցաւ, որք դէպ ի հարաւ ետ քաշուեցան. Հեծելազօրը զանոնք հալածեց և քանի մը հարիւր մարդ սպաննեց։

Գահիրէ 4 փետր. — Ապստամբք Սուաքիմի բանակատեղին վրայ յարձակում մ'ըրին, բայց յետս մղուեցան։ Պաշար հայթայթելու համար Սինքաթէն դուրս ելնող զօրքերը ջարդուեցան։

Լոնտրա 5 փետր. — Անգլիական կառավարութիւնն մտադիր է Երեսփոխանական ժողովէն երկու միլիոն անգլ. ոսկւոյ վարկ մը խնդրել, Անգլիոյ ներքին և արտաքին պաշտպանութեան համար։

Վիէննայի պաշտօնական Ֆրեմտէնպլաթ լրագիրը կը գովէ Գարատաղի ուղիղ ընթացքն՝ իւր միջազգային յարաբերութեանց մէջ։ Գարատաղ, կ'ըսէ յիշեալ լրագիրը, յոյժ նշանաւոր կերպարանափոխութիւն մ'ըրած է, յորմէ հետէ իւր անսահմանելի և անորոշ կեանքէն դուրս ելնելով՝ անկախ պետութեանց կարգը մտած է։ Նիքիթա իշխանը զանազան առթիւ բացորոշապէս և ոչ — երկդիմի խօսքերով յայտարարած է թէ իւր թագաւորութեան, իւր ժողովրդեան պատւոյն և ընդհանուր խաղաղութեան շահը կը պահանջէ որ ինք բարեկամական յարաբերութիւններ տածէ դրացի պետութեանց, մանաւանդ Աւստրօ-Հունգարիոյ հետ։ Ըստ որում՝, յորմէ հետէ Եւրոպա Գարատաղի անկախութիւնը ճանչցած և հողային բաւական ընդարձակում մը տուած է անոր, Նիքիթա իշխանին ոչ մէկ գործն հակասական եղած է իւր բանից հետ, ոչ ոք անոր յայտարարութեանց անկեղծութեան վրայ երկբայելու իրաւունք ունի։ Եւ եթէ Գարատաղի կառավարութեան պաշտօնական թերթը՝ «Կլաս Ցեռնակորա» նոր տարւոյ առթիւ կրկնեց այն հանդիսաւոր ապահովութիւնը թէ Գարատաղ որոշած է շարունակել իւր խաղաղասէր աշխարհավարութիւնը, պատճառը սա է որ իշխանն և իւր կառավարութիւնը կը փափաքին որ ամէն ուրեք վստահութիւն ունենան Գարատաղի այս ընթացքին վրայ։

Նիւմիւշխանէի կառավարիչ Ահմէտ Հասիպ փաշա մայրաքաղաքս եկած է հրաժեշտով։

Գարատաղի պաշտօնական Կլաս Ցեռնակորա լրագիրն իւր յունվ. 27 թուով քաղաքական յօդուածին մէջ, Բ. Դրան և Գարատաղի միջև կեցած յարաբերութեանց վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ, դարերէ ի վեր երկու կառավարութեանց միջև շարունակուող թշնամութիւնը՝ Պէրլինի դաշնագրով՝ բարեկամութեան փոխուած է և Վեհ. Սուլթանին կողմէ Նիքիթա իշխանին նկատմամբ ցոյց տրուած բարձր համակրութիւնը բարեկամական յարաբերութեանց հաստատման մեծապէս նպաստած է։

Սէլանիկի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ տեղացի Հրեայ կին մը երեք զաւակ մէկէն ծներ է, երկուքն աղջիկ և մէկը մանչ։ Աղջիկներէն մին և տղան մեռեր են, բայց մայրն ու մէկ աղջիկն ողջ մնացեր են։

Մայրաքաղաքիս Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան անցեալ երկուշաբթի օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ և Վեհ. Շահին կողմէ եկած երկու հեռագրեր մատոյց Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Շահն իւր առաջին հեռագրով կը շնորհաւորէր Վեհ. Սուլթանն՝ աղջիկ զաւակ մը ունեցած լինելուն համար, իսկ երկրորդ հեռագրով իւր ցաւակցութիւնը կը յայտնէր վախճանեալ Սուլթան Ազիզի մօր մահուանն համար։

Ցաւալի եղելութիւն մը հասարակութեան ուշադրութեան նիւթ եղած է երկու օրէ ի վեր։ Տեղւոյս պատժադատ ատենի նախագահն արաբուհի մը սպաննած է գիշերային իր տան մէջ, սխալմամբ գող կարծելով։

Կ'ըսուի թէ, թշուառ արաբուհին, որ դեռ տասն և հինգ օրէ ի վեր գնուած էր յիշեալ Նախագահին դրացի էֆէնտիի մը կողմանէ, իր տիրոջմէ գանակոծուելու երկիւղէն, երկուշաբթի գիշեր, տունէն խոյս տալով կ'ուզէ դրացի տան [illegible] տունն ապաւինիլ։ Չգիտցուիր ի՛նչ կերպով, յիշեալ տան փողոցին դուռը կը յաջողի բանալու, միշտ ըստ պատմութեան, և անգամ մը ինքզինքը բակը գտնելով, կ'ուզէ տան սենեակը մտնել և այս նպատակաւ պատուհանը կը խառնէ։ Այս միջոցին ահա Նախագահը լըսելով որ սենեակին պատուհանը կը խառնուի, մութին մէջ գող կարծելով ատրճանակի երկու գնդակ կը պարպէ և վերջ կուտայ դժբաղդ գերուհւոյ մը կենաց, որ ծեծէն ազատուիլ ուզած ատեն, հոգիէն . . . կ'ազատուի։

Երէկ առաջին հարցաքննութիւն մ'եղաւ Նախագահին, բայց ելքն անծանօթ է տակաւին։ (Արշալոյս)

Կը լսենք թէ մայրաքաղաքիս սեղանաւորներէն ոմանք մտադիր են երկրագործական դրամատուն մը հիմնել, որ հողագործներուն փոխառութիւններ պիտի ընէ։ Այս դրամատան գլխաւոր կեդրոնատեղին Պոլսոյ մէջ պիտի գտնուի։

Եգիպտոսի միջազգային դատարանաց երկարաձգման նկատմամբ Յունաստանի հետ ծագած թիւրիմացութիւնը գոհացուցիչ կերպով կարգադրուեր է, և Յունաստան հաւաներ է միջազգային դատարանաց իրաւասութեան հնգամեայ երկարաձգման։ Էֆիրչըն կազէթ լրագիրը կ'ըսէ թէ այս կարգադրութեան հաւանելով հանդերձ, Յունաստան իրեն կը վերապահէ միջազգային դատարանաց ներկայ կազմութեան վրայ իւր կարծիքն յայտնել այն միջազգային յանձնաժողովոյ, որ կազմուած է ներկայ դրութեան մէջ մտցուելիք օգտակար փոփոխութիւններն ուսումնասիրելու համար։

Այս առթիւ Թէրճիւմանը Հագիգաթի մէջ հետեւեալ հատուածը կը կարդանք.

«Մեր ուշադիր լրաբերներէն միոյն խօսքին նայելով, Եգիպտոսի նախարարական վերջին փոփոխութենէն ի վեր, Պոլսէն Աղեքսանդրիա գնացող ամէն շոգենաւով բազմաթիւ Հայեր Եգիպտոս կ'երթան եղեր։ Երբ գնացողներուն հարցուի թէ ի՛նչ պատճառաւ կ'երթան, կը պատասխանեն եղեր թէ Նուպար փաշա նախարարապետ անուանուած լինելով, Եգիպտոսի մէջ շատ մը պաշտօններ բացուած են Հայոց համար. Պոլսոյ մէջ 5–6 ոսկի ամսականով գործ չգտնողք 20 և 30 ոսկի ամսականով պաշտօններու գլուխ կ'անցնին եղեր, և Եգիպտոսէն Պոլիս գրուած է եղեր որ փափաքողք քաջալերուին և Եգիպտոս զրկուին։ Ահա Հայոց Եգիպտոս երթալուն նպատակն այս է։ Եգիպտոսի մէջ հազարաւոր բնիկ պաշտօնատարք պաշտօնանկ եղած՝ և անոնց տեղ Անգլիացիներ դրուած են։ Այժմ, մնացեալ բնիկ պաշտօնատարներն ալ պաշտօնանկ ընելով, եթէ անոնց տեղ Հայեր դրուին, բնաւ տարակոյս չմնար թէ Եգիպտացիք այսուհետեւ գործ չունին Եգիպտոսի մէջ։»

Եգիպտական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Կորտոն փաշային յանձնուած գումարին քանակութիւնն ոչ թէ 40 հազար, այլ ճիշդ 119 հազար Եգիպտական ոսկի է։

Յունաց Պատրիարքարանի Ս. Սինոդն ու Ազգ. խառն ժողովն ուրբաթ օրը վերստին գումարեցան, բայց չկրցին որ և է որոշում մ'ընել Պատրիարքական տակաւ [illegible]

Ոստիկանութեան նախարարութիւնն որոշեց որ գինետունք գիշերները մինչեւ ժամ 1 1/2, իսկ թաղային սրճարանք մինչեւ ժամ 4 բաց մնան։ Այս մասին հրահանգներ զրկուեցան բոլոր պահականոցներուն, որպէս զի հսկողութիւն ընեն սոյն հրամանին ճշգիւ գործադրըման վրայ։

Վագըթ կը ծանուցանէ թէ այս տարի 6 ամսուան միջոցի մէջ 1 միլիոն 650 հազար ղրուշ ծախիւք մեծ կամուրջ մը շինուեր է Եւդոկիոյ մէջ։ Այս կամուրջ Եւդոկիայէն մինչև Նիքսար շինուած 50 հազարամեթր երկայնութիւն ունեցող ճանբուն վրայ գտնուած 32 կամուրջներէն մեծն է և երկայնութիւնը 630 մեթր է եղեր։ Ժողովուրդը մեծապէս նպաստեր է այս կամուրջին շինութեան։

Յայտնի է թէ Բերայի նախորդ ոստիկանապետ Պահրի փաշայի հանրածանօթ դատին առթիւ Պետական խորհրդոյ ընդհանուր դատախազն և հարցաքննիչ դատաւորը պաշտօնանկ եղած և հարցաքննութեան ենթարկուած էին։ Թէրճիւմանը Հագիգաթ կը ծանուցանէ թէ սոյն հարցաքննութիւնն աւարտած լինելով, հարցաքննութեան թղթոց բովանդակութիւնը՝ Պետական խորհրդոյ օրէնսդրական ճիւղին նախագահ Ահմէտ Ճէլալէտտին փաշային ձեռամբ՝ Մեծ—Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի հաղորդուեր է։

Ջէյմէի և շրջակայ տեղերու արկածելոց ի նպաստ Վեհ. Սուլթանին բարձր հովանաւորութեան ներքև կազմուած վաճառահանդէսին հասոյթն 2,700 ոսկի եղած է։ Այս գումարէն 2,600 ոսկի Օսմ. կայսերական պանքային յանձնուած է Զմիւռնիոյ մէջ կազմեալ նպաստամատոյց յանձնաժողովին զրկուելու համար, որոյ նախագահն է Վեհ. Սուլթանին թիկնապահ Սիւլէյման պէյ։ Մնացեալ 100 ոսկիով զանազան նիւթեր պիտի գնուին չքաւորաց բաշխուելու համար։ Սիւլէյման պէյ Վեհ. Սուլթանին հրամանաց և Պոլսէն զրկուելիք ցանկի մը համեմատ յիշեալ գումարը պիտի բաժնէ արկածելոց։

Ֆար տիւ Պոսֆոր իւր հինգշաբթի աւուր քաղաքական յօդուածին մէջ եւրոպական լրագրերէ առնլով զրոյց մը յիշած էր իբր թէ դաշնագիր մը կնքուած է եղեր Միրտիթաց և Գարատաղի Նիքիթա իշխանին միջեւ և Ջէթինէի մէջ ստորագրուեր է Բրէնք Պիպ—Տօտային եղբօրը կողմէ։ Բրէնք Պիպ—Տօտա նոյն լրագրին շաբաթ աւուր թուոյն մէջ նամակ մը հրատարակելով կը հերքէ այս զըրոյցն և կը յայտարարէ թէ ինք ոչ եղբայր ունի, ոչ ալ փոխանորդ. թէ ինք Վեհ. Սուլթանին հաւատարիմ հպատակը լինելով, օտար պետութեանց հետ դաշնագիր կնքելու իրաւունք չունի։ Եթէ Միրտիթաց երկրին մէջ այսպիսի բախտախնդրութիւն մը փորձելու չափ յանդուգն մեքենայիչներ կը գտնուին, կը յարէ նամակագիրը, այսպիսիք շուտով ի կարգ պիտի բերուին նոյն իսկ Միրտիթաց ձեռամբ որք՝ իրենց առ Վեհ. Սուլթանն ունեցած անձնուիրութեան հակառակ. միշտ կը զրպարտուին ու կը հալածուին։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Աթէնք 9 փետր.

Առողջապահական իշխանութեան հրամանաւ Եգիպտոսէն եկող շոգենաւաց վրայ դրուած քարանթինան վերցած է։

Պէրլին 9 փետր.

Բետրսպուրկէն եկած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ ոստիկանութիւնը կը շարունակէ փութով խուզարկութիւններ ընել Ոչնչականական գաղտնի հրատարակութեանց հեղինակներն երեւան հանելու համար։ Կ'ըսուի նաեւ թէ իշխանութիւնք ոչնչականական նոր դաւադրութիւն մ'երեւան հաներ են։ Վերջին օրերս Բետրսպուրկի մէջ կատարուած բազմաթիւ ձերբակալութիւնք այս պատճառին կը վերագրուին։

Չինաստանի դեսպանն եւ Սիամի դեսպան Բրիստանկ իշխանն երկար տեսակցութիւն մ'ունեցան Պիզմարգ իշխանին հետ։

Բէթրսպուրկ 11 փետր.

Պաշտօնական ակմբոց մէջ կը հաւաստեն թէ Փարիզու Ռուսական դեսպան Օրլօֆ իշխանն, ի մօտոյ Պ. դը Կիրսի պիտի յաջորդէ իբրեւ արտաքին գործոց նախարար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն շաբաթ օրը Բերա անցնելով. Մեծ Եսաեան եղբարց տունն հիւր եղաւ, ուր մտադիր է մնալ մինչեւ յառաջիկայ ուրբաթ օր։

Կաթողիկոսական ընտրութեան գործողութեանց վրայ հսկող յանձնախումբն երէկ գումարեցաւ ի Բերա ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Վսեմ. Նուրեան և Իւթիւճեան էֆէնտիք միայն բացակայ էին, վերջինն անձնական տկարութեան պատճառաւ։

Ռուսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնու և թարգման Ապելթիկ էֆ. Նէվրուզ, Ն. Սրբազնութեան ներկայանալով, Էջմիածնի Սինոդին կողմէ վերջին թղթաբերով հասած պաշտօնագրերու ծրար մը յանձնեցին։ Այս ծրարը կը պարունակէր՝ ըստ Պալաժէնեայի որոշմագրութեանց՝ տաճկահայոց 45 վիճակաց կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցութեան հրաւիրագրերուն տեղ 44 հրաւիրագրեր միայն, Կարսի վիճակը և Սսոյ ու Աղթամարայ առաջնորդական վիճակները զեղչուած լինելով։ 1866ի ընտրութեան եղանակէն տարբերող (որ տաճկահայոց համար 65 վիճակ կը նշանակէ) և Պալաժէնեայի կէտ առ կէտ գործադրումը պահանջող այս պաշտօնագրով յարուցուած ծանրակշիռ խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար, յանձնաժողովն որոշեց նոր նիստ մ'ընել վաղն ի Բերա։ Այս խնդիրն այնքան էական է ընդհ. ազգին համար որ հարկ կը դնէ Երեսփոխանութեան վրայ Պատրիարքական խնդրոյն միջնադէպը [illegible] զբաղիլ այժմ։

Քաղ. ժողովն այսօր ժամ 5ին Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ի նիստ հրաւիրած է Ազգ. ժողովոյ ոչ միայն ատենապետաց դիւանն, այլ և բոլոր դիւաններու անդամներն, յորս կը գտնուին ընդհանրապէս Ազգային ժողովոյ վերջին նստին մէջ թեր ու դէմ խօսող երեսփոխանք, «օրուան ազգային կարեւոր խնդըրոյն վրայ խորհրդակցելու համար»։

Վերջին թղթաբերով Ատանայէն եկած մասնաւոր նամակներ նոր տեղեկութիւններ կը բերեն մեզ Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին շահատակութեանց վրայ։ Ն. Սրբազնութիւնը լսելով որ Ատանայի ժողովուրդն իրեն դէմ գանգատագիր մը կը պատրաստէր յԱզգ. Պատրիարքարան [illegible] Նաասուն վեհապետեան Մկրտիչ եպիսկոպոսը (Ներսէս վարդապետ) առաջնորդական տեղապահի պաշտօնով՝ Ատանա կը ղրկէ հանրագրին պատրաստութիւնն արգիլելու համար։ Սա հոն հասնելով երբ կը տեսնէ որ «Միութիւն Ս. Ուխտի» ընկերութեան անդամք դժուարութիւններ կը յարուցանեն իւր պաշտօնավարութեան դէմ, կուսակալ Ապէտտին փաշային դիմելով կը զըրպարտէ թէ յիշեալ ընկերութեան նպատակը Պապական և Բողոքական Հայերն ի մի ձուլել և այսպէս հայկական նոր ազգ մը ստեղծել է, և կը պահանջէ որ ընկերութեան պարագլուխներն աքսորուին և ընկերութիւնը ցրուի։ Ապէտտին փաշա տեղւոյն առեւտրական սենեկին նախագահ Սէլեան Յարութիւն էֆէնտին և ընդհանուր դատախազի օգնական Ֆիգրի (Հայ) էֆէնտին կանչելով, կը յանձնարարէ որ երթան ընկերութեան կանոնագիրն ու նպատակը քննեն և արդիւնքը տեղեկագրեն առ ինքն։ Ըստ այսմ քննիչք կ'երթան պէտք եղած քննութիւնը կը կատարեն։ Ժողովուրդը լսելով, կը խռնի և ցոյցեր կ'ընէ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի ղրկած առաջնորդական տեղապահին դէմ, որ դարձեալ Ապէտտին փաշային կը դիմէ և անոնց պատժուիլը կը պահանջէ։ Ահա այս միջոցին ժողովուրդն հեռագիր մը կ'ուղղէ Ազգ. Պատրիարքարան։ Երեսփոխանական ժողովոյ վերջին նստին մէջ Քաղ. ժողովոյ Ատենապետ պէյին կարդացած հեռագիրն այս է։ Սակայն վսեմ. Ապէտտին փաշայի ձեռք առած խոհական միջոցներուն շնորհիւ ժողովուրդը կը հանդարտի և որ և է անկարգութիւն չպատահիր։

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրը, Քաղ. ժողովոյ որոշման համեմատ, ուրբաթ օրն հեռագիր մը ուղղեց Ապէտտին փաշային, խնդրելով որ իւր հայրական խնամքներով անդորրէ ժողովրդեան յուզեալ միտքն ընդդէմ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի ձրի զրպարտութեանց։

Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Գեր. Ստեփան Ծ. վարդապետ մայրաքաղաքս եկած է և քիչ օրէն Եալովա պիտի երթայ։

ՄԱՄԼՈՅ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

—o—

Տպագրական Յեսչութիւնն հետեւեալ պաշտօնական ազդն հաղորդած է մայրաքաղաքիս լրագրաց․

Թէզքերէ Մեծ-Եպարքոսութեան ուղղեալ առ Դատական գործոց Նախարարութիւնն ի մասին դատավարական եղանակին, որուն պէտք է հետեւիլ նախատական յօդուածներ հրատարակող լրագրաց դէմ։

Վազըլթ լրագիրն, անցեալ շաբաթ օր, իւր 2963 թուոյն մէջ յարձակումներ և անպատշաճ այլաբանութիւններ հրատարակեց Բերայի Զ. շրջանակի թաղապետութեան նախագահ Պլաք պէյի դէմ, որ գանգատ բարձաւ առ Բ. Դուռն։

Այս տեսակ հրատարակութեանց դէմ հետեւեալք դատավարական երեք եղանակ կան․

1. Յարձակում կրող անձը կընայ դատ բանալ լրագրին դէմ։ Բ. Դուռն յայտնեց զայս Պլաք պէյին, դատին նախաձեռնութիւնը նմա թողլով։

2. Կ. Պոլսոյ լրագրաց բուռն և կրքոտ լեզուն ո՛չ միայն անհամաձայն է լրագրական պարտականութեանց ու մամլոյ օրինաց, այլ և ցաւալի տպաւորութիւն մը յառաջ կը բերէ երկրին մէջ։ Ուստի պէտք է ազդարարել լրագրաց, որպէս զի [illegible] րին և օրէնքն յարգեն։ Այս խնդրոյ վրայ թէզքերէ մը գրկուեցաւ Ներքին գործոց նախարարութեան, որ մամլոյ վրայ հսկելու պաշտօն ունի։

3. Երբ մինչև իսկ լրագրաց կողմէ իրենց իրաւանց և պատուոյն դէմ յարձակում կրող անձինք գանգատ չբառնան, մասնաւոր իրաւանց լքումը հանրային իրաւանց լքում չնշանակեր։ Հետեւապէս, պէտք է յանուն հանրային իրաւանց դատի ենթարկել այն լրագրաց արտօնատէրերն, որք՝ հասարակաց բարոյականին և հաստատեալ օրինաց հակառակ, անհատներու պատիւն արատաւորելու փորձ կը փորձեն։

Այս պարտականութիւնն ընդհ. դատախազաց և վճռաբեկ ատենին ընդհ. դատախազին կը վերաբերի, իւրաքանչիւրն իւր իրաւասութեան սահմանին մէջ։

Մամլոյ միջոցաւ անձի մը դէմ ուղղեալ յարձակումը այնչափ աւելի տպաւորութիւն կ'ընէ, որչափ աւելի հրատարակութիւն տրուի անոր։ Երբ մինչև իսկ յարձակում կրող անձն իւր բացած դատը շահի, յոյժ դժուարին պիտի լինի իրեն սակայն կատարելապէս ջնջել հասարակութեան մէջ յառաջ եկած յոռի տպաւորութիւնն և բոլորովին վերաշինել իւր արատաւորեալ պատիւը։

Ընդհ. դատախազք ամեն տեսակ յանցանաց վրայ քննութիւն կատարելու և անոնց հեղինակաց դէմ դատ բանալու պաշտօն ունին։ Լրագրաց յարձակումներն ու սնուանարկութիւններն, անհատներու և հասարակաց կարգապահութեան վնասելով, այնչափ դատապարտելի են, որչափ ուրիշ տեսակ ոճիրներն ու յանցանքները։ Ուրիշ յանցանքներու արդիւնքն ու վնասը միշտ այն շրջանակին մէջ փակուած կը մնան, ուր գործուած են. բայց հասարակութեան մէջ շրջաբերող լրագրաց հրատարակած յարձակումները շատ աւելի մեծ ազդեցութիւն մ'ունին։

Այս տեսակ յարձակմանց առջեւ ընդհ. դատախազաց անփութութիւնը չկրնար համաձայնիլ ո՛չ օրինաց և արդարութեան սկզբանց, ո՛չ ալ հասարակաց կարգապահութեան անվթար պահպանման հետ,

Այսուհետեւ, յանուն հանրային իրաւանց, ի դատ պիտի կոչուի այն ամեն լրագրապետ, որ հակառակ օրինաց, անհատներու պատիւն աղարտելու կը յանդգնի։

Ձեր վսեմութիւնը թո՛ղ բարեհաճի այս մասին հրահանգներ տալ ընդհ. դատախազաց, և միանգամայն խիստ հսկողութիւն մ'ի գործ դնէ, որպէս զի այս պարտականութեան կատարման մէջ որ և է յապաղում և անհոգութիւն տեղի չունենայ։ Կ. Պոլիս 7 Րէպի-իւլ-ախըր 1301 և 24 յունվ. 1884։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՊՈՒԼՂԱՐԻԱ

—o—

Սօֆիայի մէջ պատահած վերջին դէպքերէն յետոյ, կ'ըսէ Փիլիպէի համանուն լրագիրը, կը կարծենք թէ ներելի չէ տարակուսիլ թէ ազգային կուսակցութեան ջանքերն, որք Պուլղարներն իշխանապետութեան ներքին գործոց մէջ Ռուսիոյ միջամտութենէն ազատել կը ձգտին, ապարդիւն մնացած են։ Արդ, վաղանցուկ էր այն յաղթութիւնն, զոր Պ. Զանքոֆ տարած լինել կը կարծէր, և մեր դրացի պետութեան քաղաքական գործոց վրայ առնուած տեղեկութիւնք կը հարկադրեն զմեզ նորէն քաղաքական կացութեան աչքը նկատել զՊ. Խոնին։ Արդարև, Ռուսական գործակատարին սաստմանց վրայ է որ երկու պահպանողական նախարարք, Պ. Պ. Նաչեվիչ և Սթոյլոֆ, պարտաւորեցան հրաժարիլ իրենց պաշտօնէն, և դարձեալ այս միևնոյն դիւանագիտական գործակատարն է որ Պէ-Լյուէ լրագրին տնօրէն Պ. Իսքենտէրի՝ Պուլղարական հողէն արտաքսումը պահանջեց բացորոշապէս։ Այս լրագիր լոկ ազգային թերթ մ'էր, որոյ նշանաբանն էր «Պուլղարիան Պուլղարաց կը վերաբերի»։

Պէտք չէ մոռնալ աստ յարել թէ այն զինուորական հռչակաւոր պայմանագիրն, որ վերջ տուած էր Ռուսօ-Պուլղարական վէճին, այսօր չեղեալ և անվաւեր նկատուած է սա իրողութեամբ, թէ իւր գլխաւոր պայմանները բացէ ի բաց կը բռնաբարուին ի վնաս Ալեքսանդր իշխանին զինուորական իշխանութեան։ Իրաց այս վիճակին առջեւ մարդ կրնայ ինքն իրեն հարցնել թէ ի՞նչ բանի ծառայած էր այնքան հակառուսական աղմուկ հանել ի զուր, և թէ Սոպոլեֆի և Քոլպարսի նման նախարարները Պ. Խոնիի դիկտատորութեան հետ փոխանակել կ'արժէ՞ր։

Այստեղ մենք չենք ուզեր վնաս հասցնել ազգային կուսակցութեան գովելի ջանից, որք երկիրը Մոսկովեան ազդեցութենէն փրկելու կը ձգտին, բայց պարտինք խոստովանիլ թէ ռուսականութիւնն այնքան խոր արմատացած է ընդհանուր Պուլղարայ մէջ, որ զայն խախտելու համար եղած որ և է փորձ ո՛չ միայն դժուարին, այլ և անգործադրելի է։

Ազգային միտքն այսօր անորոշ է այս կէտին վրայ, և այն վարժապետներ՝ որք իրարու կը յաջորդեն իբրև նախարար, անկարող են որոշել թէ Ռուսական դիկտատորութենէն և ազգային աշխարհավարութենէն ո՞րը պէտք է ընտրել։ Նոքա կը շատանան թէ՛ այծը և թէ կաղամբը միանգամայն խնայել, բայց կը պատահի որ միշտ այծն է որ կուտէ Պուլղարական կաղամբները։

ՍԵՐՊԻԱ

Պելկրատէն հեռագիր մը ծանոյց թէ Երեսփոխանական ընդհանուր ընտրութեանց արդիւնքն եղած է կառավարութեան նպաստաւոր մեծամասնութիւն մը։ Առաջին անգամ և նախնական ընտրութեանց արդիւնքէն յետոյ, այս լուր իրաւամբ կրնար անհաւատալի երեւիլ. բայց պէտք չէ մոռնալ թէ ամեն բան կարելի է այնպիսի երկրի մը մէջ, ուր պաշարման վիճակ հաստատուած է։

Երեսփոխանական ժողովոյ հաւանութեան ներկայացուելիք օրինական ծրագրոց մէջ առաջին տեղը կը բռնէ այն ծրագիր, որ քաղաքական վարչութեան մէջ ինչ ինչ փոփոխութիւններ մուծանել կ'առաջարկէ։ Եթէ այս ծրագիր ընդունուի, գիւղախմբոց ինքնօրինութիւնը մեծապէս պիտի սեղմուի, և կառավարութիւնն անոնց վրայ հսկողութեան (քոնթրոլ) մը իրաւունք պիտի ունենայ, զոր ցարդ չունէր։ Լրագրական օրէնքն եւս պիտի խստանայ։ Կառավարութիւնն այն դրութիւնը պիտի ընտրէ, որ առաջին ազդարարութենէ մը յետոյ թերթ մը խափանելու մէջ կը կայանայ։ Մամլոյ յանցանաց վերաբերեալ պատժական տրամադրութիւնք պիտի աւելնան և առաւել եւս խստանան։ Նախարարութիւնը պիտի առաջարկէ նաև Սքուբշինային՝ ջնջել ժողովրդային գումարմանց ազատութիւնն, այնպէս որ Նախարարութիւնն այսուհետև պիտի կրնայ արգելուլ այն ամեն գումարում, որ անհաճոյ լինի իրեն։ Եթէ Պ. Քրիսթիչի նախարարութիւնն այսպիսի խստութիւններ դնելով զսպել կ'ուզէ ժողովրդեան դժգոհութիւնը, շատ կը սխալի։ Ազատութեան վարժուած ժողովուրդ մը դժուարաւ կը հաւանի իւր իրաւանց կապտուելուն. ուստի շատ հաւանական է որ արդի նախարարութիւնը մեծ դժուարութեանց հանդիպի։ Սերպիոյ ելեւմտից վիճակն ալ աննախանձելի է. Պելկրատի արկղին հաշիւը քննող յանձնախումբը հաստատած է թէ 1881-1883 ելմտական տարիներու մէջ ելմտացոյցին բացը 12,000,000 ֆրանք եղած է։

ՎԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Վան, 3 յունվ. 1884

Տարի մ'ալ սահեցաւ և գնաց միանալու անցեալ հազարաւոր տարիներու հետ, որպէս կ'երթայ կը միանայ առուակ մը Ովկիանոսի մը հետ։ Անցեալ տարի այս օրերը պատուական երիտասարդ մը, որոյ լրագրական ասպարէզէն հեռացումն դիւրաւ չպիտի մոռցուի, տարեկան ընդարձակ տեսութեամբ մը այս էջերու մէջ մանրամասնաբար նկարագրեց բոլոր Հայաբնակ վայրերու ազգային ներկայ կացութիւնը և այդ տեսութիւնն՝ որ կ'ենթադրէր երիտասարդ հրապարակագրի խորին հմտութիւնը գաւառացւոց կենաց և վիճակին, գնահատուեցաւ շատ մը ձեռնհաս անձերէ։ Սակայն խմբագիր մը իւրաքանչիւր տարեգլխին խիստ սեղմեալ տեսութիւն մը հազիւ կարող է գրել մէն մի քաղաքի ազգային կացութեան վրայ, որ կրնայ իրեն շատ անգամ ծանօթ ալ չլինիլ, երբ մանաւանդ այդ քաղաքներէն կանոնաւոր թղթակցութիւններ չընդունիր. ուստի կը կարծեմ որ գաւառական թղթակիցներն եթէ իւրաքանչիւր տարեգլխին ըստ կարի մի ամփոփ տեսութիւն նուիրեն վերջացող տարւոյն մէջ իրենց գաւառի ունեցած ազգային կացութեան, նոյնչափ ծառայութիւն կը մատուցանեն իրենց գաւառին, որչափ իրենց տարւոյ բոլոր թղթակցութիւններովն։

Վերջացող 1883 տարին՝ զոր մեր ետև թողուցինք՝ նշանաւոր տեղ մը պիտի գրաւէ միշտ մեր տարեգրութեանց մէջ։ Այդ տարին մեր գաւառին համար կարեւոր իրողութիւններով լի տարի մը եղաւ, և իւր ետև թողուց տպաւորութիւն մը՝ որ ընդ երկար չպիտի ջնջուի։ Այդ տպաւորութիւնն չվերաբերիր սակայն մեր տնտեսական վիճակին, որ անցեալ տարին ալ նախորդ քանի մը տարիներուն պէս անշարժ եղաւ։ Սակայն երբ կը խօսինք մեր քաղաքական վիճակի անշարժութեան մասին, կայ մի պարագայ, զոր կարելի չէ չդիտել։ Անոնք՝ որք ճշդիւ կը հետեւին այն ուղղութեան, ուր վերջին պատերազմէն յետոյ կը հետեւի Թիւրքիա, չեն կրնար ուրանալ որ երկրին մէջ տակաւ այնպիսի յեղաշրջում մը կը կատարուի, որ կրնայ ի մօտոյ ապագայ բարւոքմանց առաջ բանալ ապահով ճանապարհ մը։ Խօսելով մեր գաւառի մասին՝ 1883 տարւոյն մէջ այդ յեղաշրջումը շարունակեցաւ նախորդ տարիներէն քիչ մը առաւել ընդարձակութեամբ։ Բաղդատմամբ նախորդ տարիներու՝ երկրին մէջ նուազ չարութիւններ գործուեցան անցեալ տարի և ընդհակառակն առաւել քանակութեամբ չարագործներ պատժուեցան։ Վսեմ. Նահանգապետ փաշայն նախորդ տարին խիստ իմաստուն տնօրէնութիւն մը ընելով գլխաւոր ճանապարհներու վրայ պահականոցներ հաստատել տուաւ, տնօրէնութիւն մը՝ որ պատճառ եղաւ երկրին մէջ չարագործութեանց նուազման։ Հողային խնդիրն՝ որ ծագում առած էր 1882 ի վերջերը և որ մեծ աղմուկ յարոյց նախորդ տարին, իմաստուն կարգադրութեան մը յանգեցաւ և այդ միջոցաւ առաջքն առնուեցաւ գաղթականութեան մը, որ հակառակ պարագայի մէջ անխուսափելի կըլթուէր։ Ստոյգ է որ նախորդ տարւոյ վերջին քառորդին մէջ մեր հայրենակիցք Պարսկահպատակ աւազակախմբոց կողմանէ ենթարկուեցան կրկին յանդուգն յարձակումներու. մեծ կարաւան մը կողոպտուեցաւ ի փոլան Թօքէն և թղթատարական պայուսակ մը [illegible], բայց այդ չարութիւնք գործուեցան մեր գաւառի սահմաններէն դուրս և ընդհակառակն մեր գաւառի կառավարութեան ջանիւք վերջին չարագործութեան հեղինակք գտնուեցան, յափշտակեալ գումարի մեծագոյն մասն ետ առնուեցաւ և յոյս կայ մնացած փոքր մասն ալ առնուի, պարագայ մը՝ որ անշուշտ պատուաբեր է տեղական կառավարութեան համար։ Ստոյգ է որ երկրի մէջ կատարուած այս օգտակար յեղաշրջումը մասամբ արդիւնք է խաղաղութեան, զոր վերջին պատերազմէն յետոյ կը վայելեմք. բայց մեծագոյն մասամբ դա արդիւնք է նաեւ այն լուրջ ուղղութեան, ուր կը հետեւի վեհ. Սուլթանի լուսամիտ Նախարարութիւնն։

Նախորդ տարւոյն հետ վերջացաւ նաեւ կուսակալ Հասան փաշայի պաշտօնավարութեան եօթներորդ շրջանն։ Յիրաւի Հասան փաշայն այդ եօթն տարիներուն մէջ կարող էր առաւել գործ կատարել, եթէ իւր շուրջն ունենար առաւել ձեռնհաս պաշտօնեաներ և մանաւանդ եթէ երկրին մէջ գտնուէին հաղորդակցութեան յարմար ուղիներ և երկիրը վնասուած չլինէր վերջին պատերազմի աղէտներէն, բայց և այնպէս այս տեղ տիրող ընդհանուր զգացումն այն է թէ, երկրի այս աննպաստ պայմանաց ներքեւ ուրիշ Թիւրք փաշա մը չպիտի կրնար լինել օգտակար առաւել քան վսեմ. Հասան փաշայն, որ իւր պաշտօնավարութեան երկար շրջանին մէջ կարող եղաւ գոնէ լաւագոյն զգացում մը յառաջ բերել երկրին մէջ և ապահով ճանապարհ մը բանալ ապագայ բարւոքմանց առաջ։ Եթէ անոնք՝ որք յետ այսօրիկ պիտի գտնուին երկրի վարչութեան գլուխը, գիտնան օգուտ քաղել երկրի այս լաւագոյն տրամադրութիւններէն, յայնժամ սերմն՝ որ արդէն ցանուած է՝ կարող է բարի պտուղ տալ։

Ինչ որ ըսինք երկրի քաղաքական վիճակի մասին, նոյնը չենք կրնար ըսել դժբաղդաբար նաեւ տնտեսական մասին։ Յիրաւի մեր գաւառն նախորդ տարւոյն մէջ որպէս քաղաքականապէս նաև տնտեսապէս անշարժ վիճակ մը չունեցաւ, բայց կատարուած շարժումն երկիրը քայլ մը աւելի մղեց ո՛չ դէպ ի յառաջ, այլ դէպ ի յետս։ Ամեն տարի երբ ձիւներն կը հալին և գարունը կ'սկսի, վաճառականն և արուեստաւորն հաւասարապէս կը գանգատին թէ նախորդ տարին աւելի առեւտուր աւելի գործ կար քան այս տարի. Այսպէս գրեթէ բոլորովին ստոյգ է որ իւրաքանչիւր տարի գործերն զգալապէս կը նուազին նախորդ տարւոյն վրայ, և աղքատութիւնն ու թշուառութիւնն առաւել եւս կը տիրեն երկրին մէջ։ Տեղական պիտոյից համար աշխատող ոյժերն հետզհետէ կ'սպառին և տեղի կուտան եւրոպական ճարտարութեան, որ ներածութեան ներկայ աճեցուն պայմաններովն կ'սպառնայ ի մօտոյ բոլորովին տիրել մեր առեւտրական հրապարակին։ Այս պայմանաց ներքեւ հաւանական չէ որ եւրոպական բանուած ապրանաց վրայ մաքսադնոց յաւելումը կարենայ քաջալերել տեղական արդիւնագործութիւնն և արդելուլ օտար ճարտարութեան այս արտաքոյ կարգի յորդումն։

Երկրի տնտեսական այս աղէտալի անկումն նախորդ տարին ոչ միայն չկանգեցաւ, այլ առաւել իսկ մղում մը ստացաւ, և եթէ ոչխարի վաճառականք՝ որք ամէն տարի մեր գաւառէն ոչխար կը գնեն Եգիպտոսի համար, նախորդ տարին քիչ մը դրամ չը մտցունէին երկրին մէջ, որպէս արդէն գարնան սկիզբներն կը կասկածուէր, այդ անկումը պիտի լինէր առաւել աղէտալի և թերեւս անդարմանելի։ Յիրաւի նախորդ տարին մեք ունեցանք առատ

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(73)

ԷՔԹՈՐ ՄԱԼՈՅ

—o—

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ե.

ԶԱՌԻՎԵՐ ԽՈՐՇԻՆ ՄԷՋ

— Զիս հաշուի մի դնէք. ես վարժուած եմ չուտելու։

— Ուրեմն, ըսաւ Քառօրի պահ մը խորհելէ յետոյ, հացն ի՞նձ պիտի մնար եթէ ունենայի։

— Քեզ և Ռէմիի։

— Եթէ չուզէ՛ տալ։

— Կ'առնուին քեզնէ. երդում չըրի՞ր հնազանդելու։

Քառօրի, բաւական երկար ժամանակ լուռ կենալէ յետոյ, յանկարծ գլխարկին մէջէն նշանակ մը հանելով,

— Ա՛, աւասիկ հաց։

— Այդ Քառօրիի գլխարկ անսպառ մթերանոց մ'է։

— Գլխարկդ ինձ տուր, ըսաւ վարժապետը։

Քառօրի չուզեց տալ, բայց բռնութեամբ առին գլխէն և վարժապետին տուին։

Վարժապետը լապտեր մ'առնլով գլխարկին մէջի կողմը քննեց։ Յանկարծ, թէեւ զուարթ վիճակի մը մէջ չէինք, ծիծաղի վայրկեան մ'ունեցանք։

Գլխարկին ծալքին մէջ կային ծխաքարշ մը, բանալի մը, երշիկի կտոր մը, դեղձի կուտ մը՝ սուլելու համար ծակած, ոսկորէ խաղալիկներ, երեք թարմ ընկոյզ, սոխ մը, վերջապէս ուտելիքի և կարասիի պահարան մ'էր։

— Հացն ու երշիկն այս իրիկուն Ռէմիի հետ պիտի բաժնես։

— Ես նօթի եմ, ըսաւ Քառօրի դանդաղ ձայնիւ, ես հիմայ ուտել կ'ուզեմ։

— Իրիկուան աւելի պիտի նօթենաս։

— Ցաւալի է որ այդ տղան ժամացոյց մը չունի իւր պահարանին մէջ, որպէս զի ժամը գիտնայինք. իմս դադրած է բանելէ։

— Իմս ալ, թրջած լինելուն պատճառաւ։

Ժամացոյցի գաղափարը մեզ վերստին յիրականութիւն կոչեց։ Ժամը քանի՞ն էր։ Որչա՞փ ժամանակէ ի վեր զառիվերի խորշին մէջ էինք։ Ամեն ոք կարծիք յայտնեց, բայց չկրցին համաձայնիլ։ Ըստ ոմանց՝ կէսօր էր. ըստ ոմանց ալ իրիկուն, այսինքն առաջիններուն կարծեօք դեռ հազիւ հինգ ժամ անցած էր մեր հոն փակուելէն ի վեր, իսկ վերջիններուն կարծեօք տասն ժամէն աւելի անցած էր։ Ասկից սկսաւ մեր հաշուոյ և դատողութեան տարբերութիւնը, որ յաճախ նորոգուելով աւելի մեծ անհամաձայնութեան հասաւ։

Մեք բան մը չըսելու համար չէր որ խօսելու տրամադրութեան մէջ էինք։ Երբոր ժամանակին վրայ վիճաբանութիւնն սպառեցաւ, ամեն ոք լռեց և իւր մտածութեանց մէջ ընկղմեցաւ։

Ի՞նչ էին ընկերներուս մտածութիւնքը. չեմ գիտեր. բայց իմ մտածութիւններէս դատելով, չէին կրնար զուարթ լինել.

Հակառակ վարժապետին վստահութեան, ես լաւայոյս չէի մեր ազատման վրայ։ Ջուրէն, մութէն և մեռնելէ միանգամայն կը վախնայի. լռութիւնը զիս կը սոսկացնէր. զառիվերին կեղակարծ պատերը կարծես թէ զիս կը ճմլէին իրենց բոլոր ծանրութեան ներքեւ։ Ո՛հ, մէկ մ'ալ չպիտի՞ տեսնէի Լիզը, Էթիէնէթը, Ալեքսին և Պէնժամէնը. ո՞վ ինձմէ յետոյ զանոնք իրարու պիտի կցորդէր։ Մէկ մ'ալ չպիտի՞ տեսնէի Արթիւրը, Տիկին Միլիկանը, Մաթիան։ Պիտի կրնայի՞ն երբէք հասկցնել Լիզի թէ ես իրեն համար մեռեր էի։ Եւ Մայր Պարպըրէն, խե՜ղճ Մայր Պարպըրէն։ Այսպէս մտածութիւններս իրարու կը յաջորդէին միմեանցմէ աւելի գէշ, և երբոր միտքս ուրիշ բանով զբաղեցնելու համար ընկերներուս կը նայէի, և զանոնք ալ ինձ պէս ընկճեալ և ինձ պէս սասանեալ կը տեսնէի, նորէն իմ տխուր մտածութեանցս կը վերադառնայի առաւել յուսահատութեամբ։ Ընկերներս վարժ էին հանքային կենաց, ուստի և չէին տառապեր օդի, լուսոյ, և ազատութեան պակասութենէն. երկիրը չէր ծանրանար անոնց վրայ։

Յանկարծ Գասպար հօրեղբօր ձայնը լսուեցաւ խորին լռութեան մէջ.

— Ես կը կարծեմ որ մեր ազատութեան համար դուրսէն աշխատող չկայ։

— Ինչէ՞ն կը կարծես։

— Վասն զի բան մը չենք լսեր.

— Քաղաքն ամբողջապէս կործանած է, վասն զի երկրաշարժ էր այս։

— Կամ քաղաքին մէջ կը կարծեն թէ մեք ամենս ալ կորսուած ենք, և մեզ համար ընելիք բան մը չը կայ։

— Ուրեմն մեք մեր բաղդին թողուած ենք։

— Ինչո՞ւ համար այսպէս կը մտածէք ձեր ընկերներուն վրայ, ընդմիջեց վարժապետը. արդարութիւն չէ ամբաստանել զանոնք։ Գիտէք որ երբ արկած մը պատահի, հանքահանք զիրար անօգնական չեն թողուր, և քսան հարիւր մարդ, մարդ յանձն կ'առնուն մեռնիլ քան թէ իրենց մէկ ընկերն անօգնական թողուլ. այնպէս չէ՞։

— Ճշմարիտ է։

— Եթէ ճշմարիտ է, ինչո՞ւ կ'ըսէք թէ մեզ մեր բաղդին կը թողուն։

— Վասն զի բան մը չենք լսեր։

— Ճշմարիտ է որ բան մը չենք լսեր, բայց հաս կրնա՞նք բան մը լսել։ Ո՞վ գիտէ։ Ես չեմ գիտեր։ Եւ եթէ կարենայինք լսել և ապապուցանէր թէ չեն աշխատիր, այդ կրնար միանգամայն ապացուցանել թէ մեզ մեր բաղդին թողած էին։ Միթէ գիտե՞նք ինչպէս եկած է այս աղէտալի արկած. եթէ երկրաշարժ էր, զերծ մնացողները մեծ գործ ունին քաղաքին մէջ. իսկ եթէ ողողում մ'է, ինչպէս որ ես կը կարծեմ, պէտք է գիտնալ թէ հորերն ի՞նչ վիճակի մէջ են. թերեւս փլած են, թերեւս լապտերանոցին ներքնուղին կործանած է։ Ազատութեան միջոցները կազմակերպելու ժամանակ պէտք է։ Ես չեմ ըսեր թէ պիտի ազատինք, բայց անտարակոյս եմ որ մեզ ազատելու կ'աշխատին։

Այս խօսք ա՛յնչափ վստահութեամբ կ'ըսէր, որ ամենէն աւելի դժուարահաւատներն ու սարսափեալները կրնար համոզել։

Սակայն Պէռակուննու առարկեց.

— Եւ եթէ մեզ ամենս ալ մեռած կարծեն։

— Դարձեալ կ'աշխատին։ Բայց եթէ կը վախնաս այդ մասին, ցուցնենք անոնց թէ ողջ ենք. մեզ շրջափակող պատուարներուն ամենայն զօրութեամբ զարնենք. գիտէք ի՛նչպէս ձայներն հողին մէջէն կ'անցնին. եթէ մեր հարուածներուն ձայնը լսեն, կը գիտնան թէ պէտք է շտապեն, և մեր հանած շռինդը կրնայ աշխատութիւններն ուղղելու ծառայել։

Առանց աւելի սպասելու, Պէռակուննու, որ խոշոր և հաստ կօշիկներ հագած էր, սկսաւ ուժգնապէս պատին զարնել հանքահանները կոչելու կերպիւ. այս շռինդն և մանաւանդ մեր մտքին մէջ զարթուցած գաղափարը մեզ սթափեցուց մեր թմրութենէն։ Պիտի լսէ՞ն մեզ. Պիտի պատասխանէ՞ն մեզ։

— Օ՛ն, վարժապետ, ըսաւ Գասպար հօրեղբայր, եթէ լսեն մեզ, ի՞նչ պիտի ընեն օգնութեան հասնելու համար։

(Շարունակելի)

հունձք մը եւ հետեւաբար աննման աժանութիւն մը կեանքի հարկաւոր պիտոյքներու . բայց այդ աժանութիւնն՝ փոխանակ օգտակար լինելու երկրին, չլատեց երկրագործի ոյժերն եւ պատճառ դարձաւ նորա առաւել եւս թշուառութեան ։ Ի հարկէ շատ մը միջոցներ անհրաժեշտ են երկրի այս արագ անկումն կասեցնելու համար, բայց ամենէն առաջ կարեւոր է արագ եւ դիւրին հաղորդակցութեան համար գոնէ հասարակ ուղի մը, որով կարելի լինի երկրի արտածութիւն աւելցնել եւ առաջքն առնուլ առաւել խոր անկման մը՝ որ կը թուի լինել խիստ մօտալուտ ։

Բաւական յուզեալ ազգային վիճակ մը ունեցանք 1883 տարին ։ Տարւոյն առաջին քառորդին մէջ կրթական խնդրոյ մ'առթիւ՝ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի դէմ հակառակորդ կուսակցութիւն մը յայտնուեցաւ, որ տակաւին յայտնի գոյն մը չստացած, մեր առաջին եւ միակ սահմանադրական Առաջնորդն՝ Խրիմեան Սրբազան՝ հրաժարեցաւ առաջնորդական գահէն, եւ կեդր. վարչութիւնն՝ հակառակ Գաւառ. ժողովոյ որոշման՝ ընդունեց Ն. Սրբազնութեան հրաժարականը. Կ. Պոլսոյ մեր հայրենակիցք թէեւ բողոքեցին կեդր. վարչութեան այս հակասահմանադրական որոշման դէմ, բայց նոցա ձայնն չլսուեցաւ, թէեւ Խրիմեան Սրբազան՝ որ իւր մտադրութեան հակառակ տակաւին այստեղ կը մնայ եւ պիտի մնայ հաւանօրէն մինչեւ Մեծ պահք՝ շարունակեց պահել մինչեւ ցարդ Ազգ. ժողովոյ վրայ իւր բարձրագոյն հսկողութիւնն ։ Պէտք է խոստովանիլ սակայն որ Ն. Սրբազնութիւնն իւր պաշտօնավարութեան ժամանակն իսկ աւելի գործօն մասնակցութիւն մը չունեցաւ ազգային գործոց, որք որպէս իւր պաշտօնավարութեան ժամանակը . Նոյնպէս եւ յետոյ կը կառավարուէին այնպիսի փոխանորդներով, ոյց անկարողութիւնն ակներեւ էր ։ Խրիմեան Սրբազանի հրաժարականն ընդունուելէ յետոյ ազգային գործերն առաւել տարտամ վիճակի մ'առաջնորդուեցան, մանաւանդ երբ Ն. Սրբազնութիւնը քանիցս այցելութեան ելնելով ի Հէքեարի, հեռացաւ այս տեղէն ։ Այս ժամանակն ազգային պաշտօնարանի նշանակութիւնը գրեթէ իսպառ ոչնչացաւ եւ Առաջնորդարանի դուները քանի մ'օր գոց մնալով պատճառ դարձան ժողովուրդի մէջ շատ մը դայթակղութեանց տարածման ։ Այս ժամանակը պատահեցաւ նաեւ Հայ երեւելեաց դէմ ուղղուած յունիս 24 ի ժողովրդական հանրածանօթ ցոյցն։ Եթէ պէտք է հաւատալ վերջացող տարւոյ վերջին շաբթուան մէջ պատահած զրոյցներուն, կ'երեւի որ այդ ցոյցն ալ դժբաղդաբար պէտք եղած ազդեցութիւնը չէ գործած։ Իբրեւ հետեւանք այս խառնաշփոթ վիճակին՝ ազգային ժողովներն ալ կազմալուծեալ կերպարան մը ստացան, եւ թէ եւ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի ջանիւք վարչութեան երկու ժողովներն շուտով իրենց կազմակերպութիւնն ստացան, բայց Գաւառ. ժողովն կը մնայ դարձեալ նոյն անկերպարան վիճակին մէջ ։ Ամէն ինչ կատարեալ լինելու համար մի եւ նոյն ժամանակ ժողովրդեան մէջ Ռուսական դաւանութիւն ընդունելու տրամադրութիւն մ'ալ յայտնուեցաւ եւ ազգային իշխանութիւնն ոչինչ ըրաւ արգիլելու այդ վնասակար շարժումն՝ որ բարեբաղդաբար շուտով կասեցաւ տակաւին որոշ ձեւ մը չյանգած ։

Տարւոյն վերջին քառորդին մէջ Ազգային իշխանութիւնն բոլորովին տարբեր կերպարան մը ստացաւ ։ Պօղոս Սրբազան վերջապէս հաճեցաւ ընդունիլ իրեն առաջարկուած Տեղապահական պաշտօնն եւ կարող եղաւ Ազգային իշխանութեան տալ իւր կորուսած արժանապատուութիւնը եւ նշանակութիւնը ։ Վարչութիւնն իւր բոլոր ճիւղերովն կազմակերպուեցաւ եւ սկսաւ պատկառանք ազդել օտարներու եւ ազգայիններու ։ Այսպէս Պօղոս Սրբազանի երեքամսեայ պաշտօնավարութիւնն առ այժմ օգտակար եղած է երկրին եւ եթէ երբեմն Ազգային պաշտօնարանին մէջ տեղի կ'ունենան դէպքեր, որոց վրայ անշուշտ օտարներն կը ծիծաղին, զայդ պէտք է վերագրել անոր որ Ազգային իշխանութեան գլուխ գտնուողներն աղէկ չեն ըմբռնած իրենց պաշտօնի նշանակութիւնը ։ Ուրեմն Պօղոս Սրբազանի պաշտօնի անցնելովն առ այժմ վերջացած են թէ Ազգային անիշխանութիւն եւ թէ կուսակցական կռիւներն . բայց եթէ վարչութեան գլուխ գտնուողներն աղէկ չվարեն ղեկը, ապագային համար միշտ դէշ սերմ մը կայ սերմանուած, որ յանժամ ստուգիւ կարող է վատ պտուղներ տալ ։

1883 տարին կրթական մասին ապարդիւն տարի մ'եղաւ ։ Ոչ միայն այդ տարւոյն մէջ մեք ոչ մի քայլ առինք այդ կողմէն, այլ քանի մը քայլ ալ դէպ ի ետ դարձանք ։ Մեր Նախկին բազմաթիւ ընկերութեանց կազմալուծումն Նախորդ տարւոյն մէջ ալ կանոնաւորապէս շարունակելով վերջացաւ, զի միակ կրթական ընկերութենէ մ'ի զատ այսօր ոչ մի ընկերութիւն ունինք այլ եւս ։ Յիրաւի այս տարի դպրոցներն՝ աննման ուրիշ տարիներու՝ կատարեցին իրենց տարեկան հարցաքննութիւններն եւ մրցանակաբաշխի հանդէսները, բայց կատարուած քննութիւնք եւ հանդէսք ցոյց տուին միայն թէ մեք ո՛րչափ ետ մնացած եմք կրթութեան մասին եւ թէ կրթութիւնն՝ այն պայմաններով որպէս կ'աւանդուի՝ երբեք չէ կարող օգտակար լինել երկրին ։ Ուսումնական խորհուրդ մը՝ որ իւր մէջ կարող տարրեր կը պարունակէր՝ հրաժարեցաւ տարւոյն առաջին քառորդին մէջ իւր ծրագրի գործադրութեանն համար արգելքներու պատահելով, եւ Պօղոս Սրբազանի պաշտօնավարութեան ժամանակ կազմուած ուրիշ խորհուրդ մը՝ որ պահպանողական ուղղութեան մը կը հետեւի՝ տակաւին նշանակելի գործ մը չէ ունեցած ։ Երկրորդական կրթութիւն աւանդելու սահմանուած մեր միակ վարժարանն— «Կեդրոնական» —թէեւ նախորդ տարին ալ շարունակեցաւ, բայց այդ պարագայ պէտք է վերագրել ոչ թէ ժողովուրդի կրթասիրութեանն, այլ վարժարանի տնօրէնութեան երկաթեայ կամքին, առանց որոյ վարժարանն չպիտի կրնար շարունակել ընդ երկար ։ Յիրաւի ուրիշ մասնաւոր Նախակրթական վարժարան մը — «Բարագամեան» — որ 1882ի վերջերն հաստատուած էր, Նախորդ տարին ստացաւ իւր վերջնական կազմակերպութիւնն եւ իւր ներկայ դրութեամբ կարող է լինել օգտակար առաւել քան մեր ծխային ուսումնարանները, բայց դորա փոխարէն ուրիշ վարժարան մ'ալ — «Հայկազնեան» — այնչափ գէշ դրութեամբ մը առաջնորդուեցաւ, որոյ փակումն՝ որ մօտալուտ կ'երեւի՝ առաւել օգտակար է այժմ՝ քան շարունակումն։

Եթէ նոր տարւոյն մէջ՝ յորում թեւակոխեցինք երեք օր առաջ, գիտցուի պէտք եղած օգուտը քաղել վերջացող տարւոյն ներկայած փորձառութիւններէն, յայնժամ 1883 տարին թերեւս այդ կողմէն միայն օգտակար տարի մ'եղած լինի, ապա թէ ոչ ամէն մասամբ ալ ապարդիւն եւ ի զուր յուզեալ տարի մը եղաւ դա մեր գաւառին համար։

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ԱԶԳԱՅԻՆՔ
ԵՒ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

—o—

Պուքրէշ 13/25 յունվ.

. . . Տէր .

Ազգօգուտ լրագրիդ 3577-78-79 թուոց մէջ Ադրիանուպոլսոյ Առաջնորդ Արիստակէս եպիսկոպոսի համար վառնայէն Պատրիարքարան հասած գանգատները կարդալով, համարձակեցայ նուաստութիւնս ալ քաղաքիս ազգայնոց մէջ եղած երկպառակութեանց համար Ն. Սրբազնութեան ստանձնած փափուկ պաշտօնին առթիւ իւր կոչման հակառակ եպերելի ընթացից վրայ քանի մը խօսք խօսիլ, յուսալով որ ձեր ազգասէր բնաւորութեամբ պիտի հաճիք անկիւն մը շնորհել լրագրիդ մէջ, կանխաւ ընդունելով շնորհակալեաց հաւաստիքը։

Քաղաքիս ազգայնոց մէջ երկու երեք տարիէ ի վեր արմատացած վէճը, որ այժմ «փոհանայական խնդիր» անուանուած է, միայն մէկ անձէ մը սերեալ է եւ բողբոջներ արձակած . ազգայնոց լուսամիտ մասը տեսնելով քահանային անմեղութիւնը, 70—75 հոգւոյ չափ միաբանած եւ ուխտած են միաձայն իրենց տանէրեց ընտրել, մինչեւ որ կատարեալ խաղաղութիւնը տիրէ . այս նպատակի համար հօս արդէ հոգաբարձութեան մեծագոյն մասի վրիժառու բնութեան չզոհելու համար համայն անմեղ ընտանիք մը՝ գրաւոր կերպիւ բաւական վիճաբանեցան, նկատելով որ նոքա անխղճաբար հետզհետէ իրենց յամառութիւն կը սաստկացնեն քահանային արգիլելով պաշտօնէն, այն ատեն պարտաւորեցան Ազգային Պատրիարքարան բողոքել՝ քննիչ մը կամ հոգաբարձուաց ուղղեալ կոնդակ մը պահանջելով, բայց դժբաղդաբար 5-6 ամսէ վերջ յանկարծ իմացանք վերոյիշեալ Դերձակեան Արիստակէս եպիսկոպոսի գալուստը, եւ մեծ ուրախութիւն զգացինք որ եկեղեցւոյն դուները պիտի բացուին մեզ համար, ըստ որում 5—6 ամսէ ի վեր եկեղեցի չերթալ եւ ուրիշ քահանայ տուներնիս չընդունիլ ուխտած էինք, բայց այնքան ատեն ուշանալուն առթիւ գրեթէ երկու կողմէ վհատած էին, մէկ կողմը անմաս անհաղորդ մնալէ, միւս՝ հոգաբարձուաց՝ կողմը եկեղեցին ժողովուրդէ զուրկ մնալէն, եղբայր՝ եղբօր, բարեկամ՝ բարեկամի, ազգական՝ ազգականի հետ քէն պահելէ, ալ կը յուսայինք որ հաշտութեան ժամը պիտի հնչէ, հակառակութեան պայմանաժամը լրացած է . բայց սխալեցանք . կոնդակը կարդալու առաւօտ եկեղեցի լցուեցա՛ք բերկրանօք . Նախ եւ առաջ յիշեալ խաղաղութիւն վերահաստատելու պաշտօն ունեցող անձը քարոզի կանգնելով սկսեց հակառակութեան կայծն արծարծել, ըսելով « տայանմա տուվարա եըգըլըր, եասլանմա աղաճա եանար » եւ այլն, ասոր նման ծանր խօսքերով վերջացուց ։

Երկրորդ, իւր պաշտօնի հակառակ՝ եկեղեցիէն ելնելուն, բուն իսկ արմատը եղող եւ մէկ տարի առաջ պատարագիչ քահանային օծիքէն բռնող, կիրակի օր առանց պատարագի ձգող անձին տունը հացկերոյթի գնաց, եւ սկսաւ բոլորովին անոնց կողմէ «փէրթնութիւն» ընել, բնաւ երբեք քահանայի կողմնականաց բան մը չհարցուց եւ բնաւ քննութիւն մը չըրաւ . Ժողովուրդը յայտ յանդիման տեսնելով Նորին Սրբազնութեան կողմնակցութիւնը, հեռագրեց ու բողոքագրեց Պատրիարքարան . բայց ինչ ելք ունեցաւ չենք գիտեր . մէկ մ'ալ յանկարծ մեկնեցաւ ասկից, յետինն չար քան զառաջինն ըրաւ, որ այնքան ընտանիք անմաս անհաղորդ մնացին այս Ս. Ծնունդին ալ . ոմանք եկեղեցիի երես չտեսան եւ ոմանք ալ օտար եկեղեցիներ յաճախեցին ։

. . . Տէր, կը զարմանանք մենք՝ արդեօք կրօնական պատկառելի ժողովը չէ՞ փորձած այս մարդը, որ սանկ փափուկ պաշտօն յանձնած է իրեն, մանաւանդ այսպէս լուսաւորեալ երկրի մը համար ։ Նա աւելի կը վայելէ Սուտ Մէհտիի կառավարած ժողովրդեան քննիչ խրկել քան թէ այսպէս ազատ կառավարութեան հպատակ ժողովրդեան . Ճշմարիտը ըսելով Ադրիանուպոլսոյ ազգայնոց համբերութեանը վրայ կը զարմանամ՝ այսպէս . . . առաջնորդ մը իրենց գլուխ ընտրելնուն համար, որովհետեւ իրենց արթուն ժողովուրդ ըլլալնին չատերէ լսած ենք . գուցէ խաբուած ըլլան իւր արաբերէն լեզուի հմտութեան համար ։

Ահա . . . Տէր, քաղաքիս ազգայնոց արդի վիճակն եւ վերոյիշեալ քննիչ եպիսկոպոսի չենք գիտեր ինչ դաղտնի նպատակաւ յայտնի կողմնակցութիւնը համառօտ կերպիւ նկարագրեցի Ձեր մեծապատուութեան . ձեզ կը յանձնեմ եթէ կը կամիք հրատարակեցէք . իսկ եթէ ո՛չ, գոնէ Ձեր ազգասիրական ջանքը չխնայելով ձեր իմաստուն խորհրդածութիւնն այս մասին հրատարակելնիդ խնդրելով,

Մնամ Երախտապարտ
ԱՐՄԵՆԱԿ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

[illegible] Տնտեսական Խորհրդոյ

—

Էյյալի Սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցւոյ սնտուկին ելեւմտից հաշուեցոյցն՝ որ 1883 յունիս 1էն ըսկսելով կը յանգի ցվերջ դեկտեմբերի նոյն տարւոյ, ըստ օրինի Տնտեսական խորհրդոյ ներկայացուած եւ [illegible] յար եւ նման օրինակը Թաղ. խորհրդոյ յուղարկուելով հրահանգուած է որ եկեղեցւոյ բակը կախել ի տես թաղեցւոց ։

Հետեւապէս, Տնտեսական խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ կը հրաւիրէ զթաղեցի ազգայինս, որ իրենց թաղի եկեղեցւոյ հաշուեցուցակին վրայ ո՛ր եւ է բողոք կամ դիտողութիւն եթէ ունին, ներկայ ծանուցմանս թուականէն մինչեւ 21 օր պայմանաժամաւ փութան գրաւոր կերպիւ ներկայացնել Տնտեսական խորհրդոյ ։

Սոյն պայմանաժամը լրանալէն յետոյ որ եւ է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ ։

26 Յունվար 1884
Կ. Պոլիս

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

—=—

ԴԱՍ Դ.

ՀՈՂԵՐՈՒ ՖԻԶԻԳԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆ . — ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՒ ՆՈՑԱ ԴԱՐՄԱՆՆԵՐՆ .

Բնախօսական յատկութիւնը [illegible]
կարեւոր է

(Շար. եւ վերջ)

ՋՈՒՐԻ ԱՆԲԱՒՈՒԹԻՒՆ կամ ՉՈՐՈՒԹԻՒՆ . — Այն հողերն որ անձրեւէն յառաջ եկած ջուրը պահելով, ի հարկին տաքութեան ատեն բուսոց մատակարարելու յատկութիւնը չունին, ամառուան ջերմութեան ատեն կը չորնան, կը կարծրանան, իրենց մէջ գտնուած բոյսերու կիզում կը պատճառեն, որոց տերեւներն եւ ապա արմատները կը դեղնին, հողը ճաթռտելով՝ բուսոց արմատները կը կտրտին, եւ հետեւաբար եթէ անձրեւի պակասութիւնը շարունակի հունձքը կը կորսուի ։

Դարման . 1. Աւազային հողերն որք ընդհանրապէս ջուրի անբաւութեան թերութեան ենթակայ են, նոցա վրայ խօսած ատենս արդէն թուեցի կարգ մը միջոցներ որոց ամենն կրնամք գործածել աւազային չոր հողերու համար ։

2. Կաւային հողերն ամառուան սաստիկ ջերմութեանց ատեն ճաթռտելով՝ վերը թուած թերութիւններն առաջ կը բերեն . լաւ է ցաքանել (էռսէ) եւ կամ բրիչով մը հողին մակերեւոյթը խարխարել (պինէ) որով ստորին խաւերու խոնաւութիւնն վեր ելնելով չորութիւնն կը մեղմէ ։

3. Չոր հողերն ջրել ամենէ յարմար միջոցն է եթէ կարելի է, բայց դժբաղդաբար ամեն հողեր ջրելի չեն, ոմանք ջրի պակասութեամբ եւ կամ հեռաւորութեամբ եւ ոմանք ալ դիրքի անյարմարութեամբ ։ Ջրելով ոչ միայն հողերու՝ չորութիւնն կը մեղմենք եւ բուսոց ջուր կը մատակարարենք, այլ նաեւ հողերն կը պարարտացնենք, արդարեւ անձրեւի ջուրերն լուալով մեր դաշտերն, քաղաքներն եւ գիւղերն, գետեր կը կազմեն որք ընդհանրապէս իրենց մէջ [illegible] բեր եւն. եւն. կը թափին ի ծով . Նոյնպէս խիստ մեծ քանակութեամբ [illegible] մարմիններ կը կորսուին մեզ համար ։ Ամեն գետեր օրն հազարաւոր խորանարդ մեթր տիղմ կը կրեն ի ծով . Մէն գետը ամեն երկու վայրկեանի մէջ ծովը թափած ջուրն եզի մը մարմնոյն բաղադրութեան չափ պարարտեցուցիչ տարրեր կը պարունակէ, ըսել է թէ երկու վայրկեանի մէջ մի եզ կը կորսուի . հապա ո՛րչափ մի օրուան, մի տարուան ժամանակամիջոցին մէջ եւ որչափ աշխարհի բոլոր գետերուն համար, ըսել է թէ, եթէ այս գետերու պարարտեցուցիչ ջուրերն մեր հողերու վրայէն անցնեմք եւ անդ հանգչեցնեմք, նորա ոչ միայն ջուր այլ նաեւ խաւ մը պարարտացուցիչ հող մատակարարած կ'ըլլամք ։ Ըստ Հէռվէ—Մանկոնի 20,000 խորանարդ մեթր ջրով եթէ դաշտ մը ջրեմք, նորա մէկ եզի մը բաղադրութեան հաւասար տարրեր մատակարարած կ'ըլլամք ։ — Շատ անգամ միայն պարարտացնելու համար է որ հողերն եւ մարգագետիններն կը ջրեն . առածն կ'ըսէ . « Ով որ կը ջրէ խոտ կ'ունենայ, եւ ով որ խոտ ունի հաց եւ միս կ'ունենայ » ։ Ջրելու սովորութիւնը մեր երկրի մէջ ընդհանրացած լինելով, չեմ ուզեր նորա եղանակաց եւ միջոցներու վրայ խօսիլ, մանաւանդ որ առանց պատկերի բացատրութիւնը դժուարին է ։

ՋՈՒՐԻ ՉԱՓԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ կամ ԽՈՆԱՒՈՒԹԻՒՆ . — Ջուրն որչափ որ անհրաժեշտ է հողերու ֆիզիգական լաւ բաղադրութեան եւ բուսոց աճման համար, իւր չափազանցութիւնն ալ այնչափ վնասակար է . խոնաւ հողերու մէջ աշխատութիւնն եւ մանաւորապէս հերկը խիստ դժուարին կը լինի, մանաւանդ գարունին եւ աշունին, որք վարելու եւ ցանելու ամենայարմար եղանակներն են . խոնաւ հողերու բերքերն որակութեամբ վատ եւ քանակութեամբ խիստ նուազ են . նոցա մէջ ցանուած տունկերը շատ անգամ ջրային հիւանդութիւններէ կը բռնուին, ինչպէս ժանգ (ռույլ), ռիզօգթօմ, սեւախտ (քընէյթասիօն պուրին) եւայլն . խոնաւ հողերու մէջ կը բուսնին կարգ մը վնասակար ճահճային տունկեր, ինչպէս լէշ, ծխագի, կնիւն, ձիաշուշան (կլայեօլ), հրանունկ (ռընօնկիւլ) ։ Խոնաւ հողերու մէջ ցանուած հատերու մէկ մասը ծլելէ առաջ կը փտին ։

Դարման . — 1. Խոնաւութիւնն ընդհանրապէս կաւոտ հողերուն յատուկ է, որք իրենց անթափանցականութեամբ չեն թոյլ տար ջուրերն որ ստորին խաւերուն մէջ անցնի, եւ որոյ համար խոնաւ եւ միանգամայն ցուրտ կը մնան ։ Կաւային հողերու վրայ խօսած ատենս շատ մը միջոցներ թուեցի այս թերութեանց դէմ, ինչպէս աւազային եւ կրակաւային հողեր խառնել, խոնաւութեան դիմադրող բոյսեր մշակել, աղբել եւ այլն, այս ամեն կրնամք գործածել ընդհանուր առմամբ ամեն խոնաւ հողերու համար, որք քիչ շատ կաւային են . բայց եթէ այս միջոցներ անկարելի են եւ կամ բաւական չեն խոնաւութիւնը բառնալու համար, պէտք է յետագայ քննութիւններն ընելէ վերջ, ուրդման (առէնաժ) գործադրութեան դիմել ։

2. Պէտք է նախ [illegible] հողին չուրջն, եւ [illegible] ջու-րի մէջ դարձնել, որով ջուրն այն անցքին մէջ հաւաքուելով, հողը զերծ կը լինի անոր մզումէն (Ֆիլթռասիօն) պէտք է խնամք ունենալ որ այդ առուակի խոնաւ հողի կողմն անթափանցելի լինի եւ թոյլ չտայ ջուրի մտնել։

3. Եթէ այս պարագաներէն զերծ է, պէտք է գիտնալ դաշտի ներքին մասն, թէ արդեօք կը գտնուին անդ ամենափոքրիկ ակեր, որոց բերմամբ հողը խոնաւ կը մնայ . այն պարագային մէջ, պէտք է փորել կասկածելի վայրերն եւ գտնելով առուակներով իրարու հետ միացնել եւ այսպէս փոքր առու մը ձեւացնելով հողէն դուրս գտնուած ջուրի մը մէջն եւ կամ ուրիշ վայր մը թափել, որով հողը կ'ազատի իւր խոնաւութենէն ։

4. Իսկ եթէ այս մասնաւոր պարագաներէն եւ ոչ մէկը կը ներկայացնէ, եւ բնութենէն խոնաւ է իւր անթափանցելիութեան համար, այն ատեն պէտք է ուրդման գործադրութեան դիմել ։ Ուրդումն երկու տեսակ է, արտաքին եւ ներքին . պիտի ջանամ բացատրել աստ այս երկու տեսակներն ալ . առանց պատկերի նկարագրութիւնն խիստ դժուարին լինելով՝ ներողութիւն կը խնդրեմ նախ ազնիւ ընթերցողներէս, որք աւելի իրենց ուշադրութեամբ պիտի հասկնան քան թէ իմ տալիք բացատրութիւններովս ։

Արտաքին ուրդումն . — Կը կայանայ բանալ ուրդեր (խանտակ) որք հողին խոնաւութիւնն հաւաքելով՝ ջուրն հողէն դուրս կը հանեն եւ կը զերծեն զայն ջուրի չափազանցութենէն ։ Նախ գլխաւոր ուրդեր կը բանան ըստ հողի զառիվարաց կամ հակմանց (սուիվան լա բլիւ գռանտ բանտ), (այսինքն խանտակներ որք կ'սկսին հողին ամենաբարձր մասէն եւ կը շարունակին մինչ ամենէն ցած տեղն) եւ ապա երկրորդական ուրդեր իրարու զուգահեռական եւ իրարմէ 10–15 մեթր հեռաւորութեամբ, որք գլխաւոր ուրդերու մէջ կը թափին եւ վերջապէս այս գլխաւոր ուրդերն ալ իրարու հետ միանալով կը թափին մի մօտակայ ջուրի եւ կամ վայրի մէջ, եւ այսպէս հողի խոնաւութիւնն ուրդերու մէջ հաւաքուելով դաշտէն դուրս կ'ելնէ եւ նորա խոնաւութիւնն կ'անհետանայ ։ Երկրորդական ուրդերու խորութիւնն 30 հարիւրորդամեթր է, իսկ լայնութիւնն միջին հաշուով 40 հարիւրորդամեթր բաւ է (վերին մասն 60 հարիւրորդամեթր, յատակի լայնութիւնն 30) . գլխաւոր ուրդերու խորութիւնն եւ լայնքն աւելի մեծ է ։

Ներքին ուրդումն . — Ինչպէս որ իւր անունն ալ կը ծանուցանէ, փոխանակ առաջիններուն նման ուրդերն բաց ըլլալու գոց են, նորա նման գլխաւոր ուրդերէ կը բաղկանան ըստ հողի հակմանց, եւ երկրորդական իրարու զուգահեռական ուրդեր՝ իրարմէ 10 ական մեթր հեռաւորութեամբ մի եւ նոյն եղանակաւ խոնաւութիւնն հաւաքելով հողէն դուրս կը հանեն ։ Ներքին ուրդմանց տեսակներն բազմաթիւ են . բաւ կը համարիմ աստ միայն երկու գլխաւոր [illegible]

Ա. [illegible] — Երկրորդական ուրդերու խորութիւնն 1—1,20 մեթր է եւ 40 հար՛ մեթր, միջին լայնութիւնն (վերին [illegible] 50 հար՛ վարինն 30, իսկ միջինն 40) [illegible] երկու տախտակ [illegible] անցք մը կը ձեւացնեն ուրդերու եր-

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ 245,682 » »

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՈՆՏՈՆ եւ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնայ ընդունիլ, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պոլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ
Ր. Ց. ՐԱՈՒԹ
Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17
ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
Ց. ԱՍԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, կամուրջի գլուխ, Եէնի-Ճամի 32

կայնութեամբ, որոց խոռեները քարերով ա՛րցնելէ վերջ՝ խաւ մը խոշոր քարեր կը դնեն, ապա խաւ մը մանրերը, եւ անտի խաւ մ'ալ աւազ եւ վերջապէս հողով կը ծածկեն մնացեալն։

Գլխաւոր ուրդերու խորութիւնն եւ լայնութիւնն քիչ մ'աւելի է։

Բ խողովակով. — փոխանակ առաջինին նման քարերով հողին տակն եռանկիւնաձեւ ջրանցք մը ձեւացնելու, ջուրը ծծելու յատկութիւնն ունեցող խողովակներ կը գործածեն, ուրդերու խորութիւնը մի եւ նոյնն է, բայց խիստ նեղ են, ընդհանրապէս վերի կողմն 30 հար՞ լայնութիւն ունի, իսկ յատակը միայն խողովակն ընդունելու չափ լայն է. խողովակներն յատակն շարելէ վերջ, հողով կը գոցեն։ խողովակներու տրամագիծն հողի խոնաւութեան աստիճանէն կախեալ է. միջին հաշուով երկրորդական ուրդերու համար 6 հարիւրորդամէթր տրամագիծը բաւ է. գլխաւոր ուրդերու խողովակաց տրամագիծն աւելի մեծ է։

Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՐՃԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ
ԵՒ ԶԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի ճամի Բօսթախանէին դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քօնեաքներ (ֆին չամբանեը) հատով եւ սնտուկով կը տրուի։

Յիշեալ Դեղարանն ամեն օր Տօք. Տատըրեան առաւօտները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին։ 67

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Թ. ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ Ն. ՍԱՖՐԱՃԵԱՆ

Պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ Ֆէրի-գիւղի Պալեան գործարանէն ելած Պաքսիմատներու ([illegible]) ընդհանուր մթերանոց մը հաստատած են Կ. Պոլիս Եէնի-Ճամի, Օսմ. Թղթատարութեան դէմ, թիւ 1 խանութը, ուր կը վաճառուին խիստ ընտիր տեսակէն և աժան գնով, մեծ ու փոքր քանակութեամբ։

Նաեւ ամեն տեսակ եւրոպական պաքսիմատ, ըմպելիք և շաքարեղէնք և փոքր տղայոց համար ամեն տեսակ սննդարար ուտելիք կը գտնուին յիշեալ մթերանոցին մէջ։ 6

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԱԶԴ

Թուրքիոյ ծխախոտի Ռէժիի վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ Ռէժիի ընկերութիւնը 1884 ապրիլ 2/14 ին գործի պիտի ձեռնարկէ։

Կ. Պոլիս 11/23 յունվ. 1884

ԿՈՒՆԷԷԹ-ԻՒԼ-ԼՈՒՂԱԹ

ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՌԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Աշխատասիրողք՝
Մէնէմէնլի Շէրէֆ և [illegible]
Պաշտօնեայք Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի
Հրատարակիչ Գաբրիէլ Պօղոսեան

Այս բառարանն, պարունակած արուեստական եւ գիտական բառերու ճոխութեամբն, բացատրութեանց յստակութեամբն իւր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի։ Սոյն գործը ցարդ հրատարակուած Ֆրանսերէն-Թուրքերէն բառագրոց վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ Թուրք տառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց։

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տպարանէն։

Առաջին հատորն՝ որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ։

Բ. հատորին հինգերորդ տետրն եւս հրատարակուած են եւ կը վաճառուին ի գին 2 դահ. արծ. իւրաքանչիւրն։

Բաժանորդագինն է Կ. Պոլսոյ համար 75 դահ. արծ. գաւառաց համար 100։

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակումէն ետքը բաժանորդագրութիւն չընդունուիր։

ԸՆԹԱՑՔ Ի ԳՐՈՑ ԲԱՐԲԱՌ

Բ. տարի

Հաւաքածոյ ի Նախնեաց և յետնեաց
(հանդերձ քերականական բացատրութեամբք)
Երկասիրեց
ԵՂԻՇԷ Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Սոյն դասագիրքն գրաբարի ուսման համար ցարդ հրատարակուած լաւագոյն դասագրքերէն մին լինելով՝ կընծայէ ուսանողաց ամէն դիւրութիւն։ Այն հատուածներն՝ որ ամփոփուած են ի նմա՝ թէ՛ արձակ եւ թէ՛ ոտանաւոր՝ ճոխ են եւ նոր ըստ մեծի մասին։

Յիշեալ դասագիրքն բաժնուած է երկու մասերու. Ա. մասին մէջ Նախնեաց զանազան կտորներէ զատ կայ նաեւ ԵՂԻՇԷԻ համառօտութիւնն վեց հատուածներու մէջ. իսկ Բ. մասին մէջ [illegible] եւ Պօլ և Վիրճինիա վիպասանութեանց համառօտութիւնն ամփոփուած է հայերէն գեղեցիկ թարգմանութեամբ։

Կեդրոնատեղին է Արամեան տպարանը։

Կը ծախուի նաեւ գրավաճառաց քով ի գին 10 ղրուշի։

ԱԶԴ

Պաղչէ-գափու հանրածանօթ ջրավաճառ եւ լրագրավաճառ Պ. Պօղոս Խորխոռունի, որ տարիէ մը հետէ բացակայ էր մայրաքաղաքէս, խմբագրապետաց, հեղինակաց եւ իւր յաճախորդաց կը ծանուցանէ, թէ դարձած է ի Պոլիս, եւ դարձեալ նախկին խանութին մէջ կը շարունակէ իւր գործը, եւ պատրաստ է գոհ ընել իւր ծառայութեան պէտք ունեցողները։

ՈՒԷՍԴՔՕԴ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Ալեքսանդրեան Նաւահանգստաց, Սեւ ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Ափրօ չոգենաւն, նաւապետ Ուէսդքոդ, Անվէրս եւ Լոնտոնէն մեկնելով Մալթա, եւ Շիրա հանդիպելով փետրվարի մէջ մայրաքաղաքս պիտի հասնի Օտէսա երթալու համար։

Լոնտոնի մէջ բեռ կառնուն.

Ճօնն Տէյլըր չոգենաւ, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար։

Օրէնի չոգենաւը, նաւապետ Բէկտըն, փետրվարի մէջ,

Պէրլին չոգենաւը, նաւապետ Ուէնչիթ, փետրվար 23 ին,

Էմիէրի չոգենաւը, նաւապետ Ռիվլի փետրվարի վերջը Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուին։

Րօն չոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Սեւ ծովէն մայրաքաղաքս պիտի գայ Լոնտոն եւ Անվէրս երթալու համար։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս
կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՈՐԱՆՍ
9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ
ՍԱՔՍՕՆԻԱ ՌԷՃԻԱ
ՍԱՅՏԸԼ ԵՒ ՆԱՈՒՄԱՆԻ

ORIGINAL SAXONIA REGIA * SEIDEL & NAUMANN. DRESDEN.

Սոյն նշանաւոր մեքենային զանազան նմանողութեանց դէմ հասարակութիւնն ապահովելու համար, իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ սոյն գործարանի նշանը դրուած է։ 26—5

Գործակալն է Թուրքիոյ ԷՄ. Ի. ՄԵՐՃԱՆՕՖ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ ամեն շաբաթ մ'անգամ կը բանին Լիվըրբուլէ և Միջերկրական ծովու.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրէկօն	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարօքքօ	2,500
Ալճէրի	3,000	Նուպիա	2,500
Պօթնիա	4,600	Բաւոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալթիք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրինս Քօնսորտ	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալօնիա	5,000	Սկիւթիա	4,600
Քաթալօնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամոս	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիդոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,060
Քէտար	2,500	Թրիփօլի	2,500
Մարաթօն	3,000		

Շէրպուրկ չոգենաւը փետր. 4ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճամբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրբուլէ, Միջերկրական և Օտեսայի ծովը կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրքս
Արաբիա	2,500	Ռօճըրս
Արքատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատոնիա	2,500	Ռուկըս
Մաքէտոնիա	3,500	Մարշ
Րումելիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս չոգենաւք [illegible] ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլէ եւ Արեւելեան ծովը.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրեան	2,500	Ֆլավեան	3,700
Ալզասեան	2,500	Ֆլամինեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլորեան	3 700
Աթէնեան	2,500	Իբերեան	3,500
Արաբեան	3,700	Իլլիրեան	3,500
Պավարեան	6,000	Իսթրեան	3,500
Պուլկարեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լէվանթ	800
Տօրոս	700	Օբորթօ	700
Էճիբթեան	3,700	Բերուեան	3,800
Ֆարեան	3,700	Վալէնթինեան	6,800
Ֆաշըրնեան	3,700	Վէրճինեան	6,800

Շաբաթական չոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեզուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա
Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վանման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ Ուիդոլ եւ ընկ.

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրբուլի եւ Միջերկրական ծովու բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբօս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարօս	4,000	Նէֆթիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրօ	3,000
Սէսոստրիս	3,250	Ատլանտիք	1,700
Թեպէ	3,250	Լօթոս	800
Մէմֆիս	3,250	Օլինթօ	800
Նէրօ	3,250	Սէթի	750
Մարէօտիս	3,250		

Օսմանլի չոգենաւը, նաւապետ Ուիլլօքս Լիվըրբուլէն աստ հասաւ։

Բէրօ չոգենաւն, նաւապետ Ֆօրէսթըր ընդհանուր վաճառքով Լիվըրբուլէն մայրաքաղաքս պիտի գայ փետրվար 11ին։

Վերոյիշեալ չոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակալք
Մէյտանըլըգ սօգագ, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ձ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթալ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանքիւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզըրօրուլօ

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսէյլէյէ և Բոնտոսի ծովը կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ճամբորդութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ Բոդի պիտի երթայ Մէօրի չոգենաւն, որ փետր. 2ին Մարսիլիայէն եւ փետրվ. 9ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Նաւուղչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ՐԸԳՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Դ Ե Ղ Ա Ր Ա Ն
Պ. եւ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց եւ բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալու փափաքելով, չատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով չինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն ատեն գործածուած զանազան տեսակ գինի, աղնիւ ձկան իւղ, Նորվէճիոյ չօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Եկած դեղագիրք իսկոյն թարմ դեղերով, եւ մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Դ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 30 յունվ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 110,15 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » Ֆր. 22,80 առ — Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ		9,21
բացուեցաւ		9,18
կէս օրին		9,19
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի		74, 10
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ (գ. կ.)		4,
» Օթօման »		3,38
Կ. Պոլսոյ Պանքան »		6.36
Քրէտի Ժէնէրալ 6 % » Օսմ. լիր		6.15
Փոխ. 1863 (Մուս -) 6 % Ֆր.		57,
» 1865 » 6 %		54,50
» 1869 (Բինար) 6 %		48,50
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)		17,
» 1873 (Բինար) 6 %		43,
Րումէլիի երկաթուղի		42,25
Լաւրիում		110
Թրամուէյ Օսմ. լիր		290
Թղթադրամ »		1380
Հէվալէսիզ		30,
Րէբօր	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական ոսկի	110	16
Ֆաղղիական »	87	30
Բօլ	90	2
Գրիմից	81	20
Գաւայօն թուղթ (զարիք)	932	
» արծաթ (նոր)	89	20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107	39
Վեցնոց	103	
Հինգնոց	102	30
Պէշլիք	100	10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 9 փետր.

Անգղ. Քօնս.	101 15/16
Օսմ. »	8 5/8
Փոխ. 1865	11
» 1869	9 7/8
» 1871	67 1/4
» 1872	16 1/2
» 1873	8 5/8
» 1877	78 1/4
Պանք Օթօման	16
Ռուս. փոխ. 73ի	85 5/8
Եգիպտ. միացեալ	67 1/8
» արտօնաւոր	90 5/8
Տայրա Սանիէ	66 1/4
Փոխ. Ռօչիլտ	
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	

Փարիզ 9 փետր.

Գաղղ. Քօնս. 3 0/0		76, 15
» » 4 1/2 0/0		106·60
Օսմ. Քօնս.		8,57 1/2
Փոխ. 1865	Ֆր.	55
» 1869		50
» 1873		43,
Օսմ. Երկաթուղի		42,25
Պանք Օթօման (գ. կ.)		650,
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		562,50
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		92 1/2
» » Արեւելեան		
Իտալ. Քօնս.		92 05
Եգիպտ. միացեալ		337,50
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ		25,24

Վիէննա 9 փետր.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,40
Րումէլիի երկաթուղի	20,

ԿԷՍ ՕՐ 6,25